

УДК 349.2

О.І. Пилипенко,
здобувач третього (освітньо-наукового)
рівня вищої освіти, ОНП «Право», Спеціальність 081 Право
Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С. Сковороди
<https://orcid.org/0009-0000-6711-0923>

ЗАХИСТ ТРУДОВИХ ПРАВ ВИКРИВАЧІВ: МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ТА АКТУАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ В УКРАЇНІ

Анотація. Сучасний розвиток антикорупційної політики та зростання ролі механізмів громадського контролю зумовлюють підвищену увагу до проблеми правового захисту осіб, які повідомляють про корупційні правопорушення. Особливої актуальності набуває забезпечення трудових прав викривачів, оскільки саме у сфері трудових правовідносин вони зазнають найбільшого ризику негативного впливу, включаючи репресії, дискримінацію та інші форми тиску.

Предметом дослідження є міжнародні стандарти захисту викривачів, їх зміст і правова природа, а також особливості їх імплементації у національну правову систему України. Особлива увага приділяється трудовому виміру правового статусу викривачів, визначенню кола осіб, які підлягають захисту, та гарантіям запобігання негативним заходам впливу у сфері праці.

У результаті дослідження встановлено, що міжнародні стандарти захисту викривачів мають комплексний характер і поєднують інституційні, процедурні та матеріально-правові гарантії. Водночас формальна відповідність національного законодавства цим стандартам не забезпечує їх повноцінної реалізації, що проявляється у розриві між нормативним регулюванням та практикою його застосування. Визначено, що ключову роль у подоланні цього розриву відіграє судова практика, яка конкретизує зміст законодавчих гарантій та формує підходи до оцінки правомірності дій роботодавців. Разом із тим виявлено проблеми ефективності захисту, зокрема обмеженість компенсаційних механізмів і недосконалість процедур реалізації прав викривачів.

Узагальнення отриманих результатів свідчить, що захист трудових прав викривачів є складним правовим інститутом, ефективність якого залежить від узгодженості міжнародних стандартів і національної судової практики, що забезпечує належний рівень гарантування їх прав в Україні.

Ключові слова: трудові відносини, трудові конфлікти, викривачі корупції, анонімність, соціальна підтримка, антикорупційна культура, трудові права, запобігання корупції, захист прав викривачів, переслідування, гарантії, корупція.

Постановка проблеми. Захист трудових прав викривачів є одним із ключових напрямів розвитку сучасного трудового права та антикорупційної політики, що відображає посилення ролі людиноцентричного підходу у забезпеченні справедливих і безпечних умов праці. Викривачі, здійснюючи повідомлення про корупційні або інші правопорушення, фактично реалізують суспільно значущу функцію, однак водночас опиняються у вразливому становищі у сфері трудових правовідносин. Це зумовлює необхідність формування ефективних юридичних гарантій їхнього захисту, зокрема від незаконного звільнення, дискримінації, переслідування чи інших форм негативного впливу з боку роботодавця.

Водночас міжнародні стандарти у сфері захисту викривачів формують комплексні підходи до забезпечення їхніх трудових прав, передбачаючи як превентивні, так і відновлювальні механізми захисту. У цьому контексті постає проблема належної імплементації таких стандартів у національне законодавство України та забезпечення їх ефективного застосування на практиці. Незважаючи на наявність нормативних приписів, рівень реального захисту викривачів часто залишається недостатнім, що зумовлює необхідність критичного аналізу існуючих правових механізмів.

Судова практика в Україні у справах щодо захисту трудових прав викривачів перебуває на етапі становлення, що ускладнює формування усталених підходів до вирішення відповідних трудових спорів. Відсутність чітких критеріїв оцінки фактів переслідування викривачів, складність встановлення причинно-наслідкового зв'язку між повідомленням про правопорушення та негативними наслідками у сфері праці, а також неоднозначність тлумачення норм законодавства зумовлюють фрагментарність судової практики та знижують рівень правової визначеності.

Додаткової актуальності проблема набуває в умовах євроінтеграційних процесів та необхідності гармонізації національного законодавства із правом Європейського Союзу, що передбачає впровадження ефективних механізмів захисту викривачів відповідно до сучасних стандартів. Йдеться не лише про формальне закріплення гарантій, а й про їх реальну дієвість у практиці правозастосування, зокрема у судовій діяльності.

У цьому контексті актуалізується складна науково-практична проблема оцінки дієвості наявних правових інструментів захисту трудових прав викривачів, встановлення рівня узгодженості національної судової практики з міжнародними стандартами, а також формування системного підходу до вдосконалення правового регулювання у цій сфері з метою забезпечення реальних гарантій захисту та послідовного утвердження принципу верховенства права.

Аналіз останніх досліджень. Питання правового забезпечення захисту викривачів корупції, зокрема у сфері трудових правовідносин, неодноразово

ставали предметом наукових досліджень вітчизняних учених. Значний внесок у розроблення теоретичних і прикладних аспектів цієї проблематики здійснили, зокрема, О. О. Косиця [8], О. Ю. Шостко [9], К. Л. Бугайчук [10], а також Н. С. Горобець [1], О. Броневицька та О. Карпова [2], Я. С. Зінченко-Тулуб і Б. В. Островська [3], І. Шульган та О. Бучинська [4] та інші.

У зазначених працях досліджуються питання формування міжнародних стандартів захисту викривачів, особливості їх імплементації у національне законодавство, а також окремі аспекти правового статусу викривачів і гарантій їх захисту. Водночас аналіз наукових джерел свідчить про те, що, попри наявність значної кількості досліджень, проблематика забезпечення трудових прав викривачів, зокрема в аспекті їх ефективного судового захисту та практичної реалізації відповідних гарантій, залишається недостатньо комплексно висвітленою.

З огляду на це, актуальність подальших наукових розвідок у зазначеному напрямі зумовлена необхідністю поглиблення теоретико-правового осмислення механізмів захисту викривачів, а також вироблення узгоджених підходів до забезпечення ефективності їх правового захисту у сфері трудових правовідносин.

Формулювання мети статті (постановка завдання). Метою статті є комплексне наукове дослідження правової природи та змісту гарантій захисту трудових прав викривачів корупції в умовах імплементації міжнародних і європейських стандартів у національну правову систему України, з метою визначення особливостей їх нормативного закріплення та практичної реалізації, з'ясування ролі судового захисту у механізмі забезпечення таких прав, а також обґрунтування сучасних тенденцій розвитку національної судової практики та виявлення проблем правозастосування у цій сфері.

Виклад основного матеріалу. Сучасний розвиток інституту викривачів корупції обумовлений зростанням значення механізмів громадського контролю у забезпеченні публічних інтересів, що, у свою чергу, актуалізує проблематику належного правового захисту осіб, які повідомляють про правопорушення. У цьому контексті особливого значення набуває питання гарантування трудових прав викривачів, оскільки саме у сфері трудових правовідносин проявляються найбільш суттєві ризики негативного впливу на таких осіб.

У науковій літературі обґрунтовано підкреслюється суспільна значущість діяльності викривачів. Зокрема, зазначається, що «викривачі відіграють важливу роль у виявленні порушень, які можуть завдати істотної шкоди суспільству, відповідно міжнародними та європейськими стандартами не лише захищається право кожної людини на розкриття інформації, що становить суспільний інтерес, але й права осіб, які повідомляють таку інформацію (викривачів)» [1, с. 887].

Таким чином, інститут викривачів розглядається як складова механізму реалізації публічного інтересу та забезпечення правопорядку.

Водночас у наукових джерелах акцентується увага на вразливості викривачів, зокрема у трудовій сфері. Науковці зазначають, що «повідомляючи важливу для населення інформацію, викривачі піддають себе небезпеці з боку викритих осіб, стикаються з утисками, дискримінацією та репресіями, у тому числі й на роботі» [1, с. 888]. Наведене положення прямо вказує на необхідність формування ефективних правових гарантій захисту трудових прав викривачів.

Формування міжнародних стандартів захисту викривачів відбувається на основі універсальних міжнародно-правових актів, що визначають зміст і межі відповідних гарантій. У науковій літературі зазначено, що «стандарти захисту прав викривачів, але лише в сфері корупції, містяться в Конвенції ООН проти корупції, Кримінальній конвенції про боротьбу з корупцією, Цивільній конвенції про боротьбу з корупцією» [1, с. 887]. Це свідчить про нормативне закріплення обов'язку держав забезпечувати захист осіб, які повідомляють про корупційні правопорушення.

Наукові підходи свідчать про визначальне значення міжнародних антикорупційних ініціатив у процесі формування стандартів правового захисту викривачів, які виступають важливим елементом розвитку відповідного регулятивного механізму. Зокрема, у межах відповідних міжнародних домовленостей підкреслюється необхідність забезпечення належного захисту осіб, які повідомляють про корупційні правопорушення, включаючи викривачів, свідків та інших осіб, залучених до процесу викриття, від будь-яких форм тиску, переслідування чи загроз [2].

Зазначене свідчить про формування на міжнародному рівні системного бачення інституту захисту викривачів як невід'ємного елементу антикорупційної політики. Водночас він відображає тенденцію до посилення гарантій безпеки таких осіб, зокрема у контексті запобігання негативним наслідкам їх діяльності у сфері трудових правовідносин. Це, у свою чергу, підтверджує орієнтацію міжнародної правової політики на створення комплексного та превентивного механізму захисту викривачів.

Формування сучасної моделі правового захисту викривачів значною мірою зумовлене впливом правового регулювання Європейського Союзу. «Директива (EU) 2019/1937 щодо захисту осіб, які повідомляють про порушення законодавства Союзу, стала ключовим кроком у створенні загальноєвропейської системи захисту викривачів» [3, с. 640]. Це положення відображає формування комплексної моделі правового захисту викривачів на наднаціональному рівні.

У контексті визначення суб'єктного складу викривачів важливим є положення, відповідно до якого «викривачем є будь-яка особа, яка повідомляє або викриває інформацію про шкоду або загрозу настання такої шкоди публічним інтересам, яка стала їм відома у зв'язку з їх трудовими відносинами» [2].

Це положення прямо встановлює зв'язок інституту викривачів із трудовими правовідносинами, що обумовлює необхідність їх належного правового захисту саме у цій сфері.

Важливим елементом міжнародних стандартів є визначення кола осіб, які підлягають захисту. «У розумінні Директиви 2019/1937 Європейського парламенту і Ради ЄС про захист осіб, які повідомляють про порушення законодавства Союзу прийнятої 23.10.2019 р. викривачами є особи, які, по-перше, повідомляють про порушення, по-друге, працюють у приватному або державному секторах, по-третє, отримали інформацію про порушення в межах робочої діяльності, включно принаймні з такими особами:

1) особи, які мають статус працівника в розумінні статті 45(1) Директиви, зокрема державних службовців;

2) особи, які мають статус самозайнятої особи в розумінні статті 49 Директиви; акціонери і особи, які належать до адміністративного, управлінського чи наглядового органу підприємства, зокрема є членами без виконавчих повноважень; а також волонтери та тренери як на оплатній, так і на безоплатній основі;

3) будь-які особи, котрі працюють під наглядом та управлінням підрядників, субпідрядників та постачальників. Крім цього положення Директиви застосовується до осіб, які: повідомляють / розкривають для громадськості інформацію про порушення, яку вони отримали в робочих відносинах, що вже припинилися.

Повідомляють про порушення, трудові відносини яких ще не набрали чинності, якщо інформацію про порушення отримано в процесі прийняття на роботу чи інших перемовин, що передують укладенню контракту» [1, с. 888-889]. Таким чином, міжнародні стандарти формують розширений підхід до визначення суб'єктів, права яких підлягають захисту.

Варто наголосити, що зазначений підхід кореспондується з рекомендаційними положеннями, сформульованими Transparency International щодо вдосконалення законодавства у сфері захисту викривачів. Вказані рекомендації відображають сучасну парадигму розвитку правового регулювання у сфері протидії корупції, яка ґрунтується на необхідності забезпечення комплексного та ефективного механізму правового захисту осіб, що повідомляють про правопорушення.

Відповідні положення відображають поступову трансформацію нормативних підходів до регулювання інституту викривачів, яка полягає у відході від вузького формально-юридичного розуміння їх правового статусу та переході до більш гнучкої, функціонально орієнтованої моделі правового захисту. Така модель обумовлена розвитком сучасних правовідносин і спрямована на підвищення ефективності антикорупційних механізмів шляхом забезпечення належного рівня правових гарантій для осіб, які повідомляють про правопорушення.

Особливе значення має закріплення гарантій захисту від негативних заходів впливу у трудовій сфері. Зокрема, захист викривачів передбачає запобігання «репресіям, як дисциплінарні заходи, пониження в посаді, звільнення з роботи та будь-яких інших заходів, які негативно впливають на працевлаштування або умови праці викривача» [2]. Це положення прямо визначає зміст трудових гарантій викривачів.

У формуванні стандартів захисту викривачів суттєву роль відіграє практика Європейського суду з прав людини. У наукових дослідженнях зазначається, що «ЄСПЛ саме поняття «викриття» детермінує як один із проявів свободи вираження поглядів, що гарантується статтею 10 Конвенції про захист прав та основоположних свобод людини і передбачає належний захист викривачам від свавільного втручання у реалізацію цієї свободи та помсти за наслідками її реалізації» [1, с. 887-888]. Таким чином, захист викривачів інтегрується у систему фундаментальних прав людини.

На національному рівні Україна імплементувала відповідні міжнародні стандарти. Зокрема, встановлено, що «Закон України «Про запобігання корупції» визначає статус викривача, механізми подання повідомлень через внутрішні, зовнішні та регулярні канали, а також систему гарантій захисту, що включає конфіденційність, антирепресивні заходи, правову допомогу та компенсаційні механізми» [4, с. 452]. Це свідчить про нормативне закріплення основних елементів захисту викривачів.

У сфері трудових прав особливе значення має судовий захист, який виступає ключовим механізмом відновлення порушених прав викривачів та гарантування їх ефективної реалізації. У науковій літературі зазначено, що «у випадку незаконного звільнення чи зміни умов праці викривач має право на судове поновлення на роботі, включно з компенсацією середнього заробітку за час вимушеного прогулу» [4, с. 454]. Це положення визначає базові інструменти відновлення трудових прав викривачів, що мають як компенсаторний, так і превентивний характер.

Разом з тим, розвиток національної судової практики у цій сфері характеризується поступовим формуванням підходів до застосування спеціальних

гарантій захисту викривачів. Зокрема, у практиці Верховний Суд України наголошується на неприпустимості застосування до викривача будь-яких негативних заходів впливу, включаючи звільнення чи дисциплінарну відповідальність, у зв'язку з повідомленням про можливі факти корупційних правопорушень. Суд підкреслює, що саме роботодавець повинен довести відсутність зв'язку між такими заходами та здійсненням викриття [5].

Крім того, у судовій практиці звертається увага на те, що навіть формально правомірні рішення роботодавця можуть розцінюватися як приховані репресивні заходи, якщо вони мають вибірковий характер або застосовуються саме у зв'язку з повідомленням про корупцію [5]. Такий підхід свідчить про поступове наповнення змістом гарантій захисту викривачів у сфері трудових правовідносин.

Водночас аналіз судових рішень свідчить про складність правозастосування у цій категорії справ. Так, у практиці розгляду трудових спорів за участю викривачів ключове значення має встановлення їхнього правового статусу, а також оцінка обставин, що підтверджують здійснення повідомлення про корупційне правопорушення. Наприклад, у судових справах, пов'язаних із визнанням статусу викривача, предметом розгляду стає питання правомірності дій органів щодо ненадання такого статусу та відповідних гарантій захисту [6].

Окремі судові рішення також демонструють неоднорідність підходів різних інстанцій. Зокрема, у практиці розгляду справ про захист трудових прав викривачів фіксуються випадки, коли рішення суду першої інстанції про задоволення позову змінюється або скасовується апеляційною інстанцією, що зумовлює необхідність втручання касаційного суду та формування єдиних підходів до застосування відповідних норм [7].

У наукових дослідженнях також наголошується на системному характері проблем у цій сфері. Зокрема, встановлено, що «на практиці система захисту викривачів стикається з численними викликами» [4, с. 453]. До таких викликів віднесено «недостатню ефективність гарантій захисту від репресій та переслідувань, обмежені можливості компенсації завданої викривачам шкоди, низький рівень цифровізації процедур подання та розгляду повідомлень» [4, с. 453].

Узагальнюючи викладене, слід зазначити, що національна судова практика перебуває на стадії активного формування підходів до захисту трудових прав викривачів. При цьому її розвиток має визначальне значення для забезпечення ефективності правозастосування, оскільки саме через судову діяльність відбувається конкретизація змісту законодавчих гарантій та їх адаптація до реальних правовідносин.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Формування сучасної моделі захисту трудових прав викривачів обу-

мовлене зростанням значення публічного інтересу та необхідністю забезпечення ефективних механізмів його реалізації через інститути громадського контролю.

У цьому зв'язку міжнародні стандарти виступають концептуальною основою правового регулювання, визначаючи зміст і межі гарантій захисту осіб, які повідомляють про корупційні правопорушення. Їх характерною ознакою є комплексність, що проявляється у поєднанні інституційних, процедурних та матеріально-правових елементів, спрямованих на забезпечення безпеки викривачів, запобігання репресіям та створення умов для реалізації права на повідомлення інформації, що становить суспільний інтерес.

Водночас еволюція зазначених стандартів свідчить про поступовий перехід від формального закріплення гарантій до їх функціонального наповнення, що відображається у розширенні підходів до визначення кола осіб, які підлягають захисту, та у посиленні уваги до трудового виміру їх правового статусу.

Імплементация міжнародних стандартів у національну правову систему України характеризується нормативним закріпленням основних елементів захисту викривачів, зокрема визначенням їх правового статусу, встановленням каналів повідомлення та запровадженням системи гарантій, що охоплюють конфіденційність, антирепресивні заходи, правову допомогу та компенсаційні механізми.

Такий підхід свідчить про формальну відповідність національного законодавства міжнародним вимогам. Разом з тим ефективність зазначених положень значною мірою залежить від їх практичної реалізації, що виявляє наявність розриву між нормативним закріпленням і фактичним забезпеченням прав викривачів, насамперед у сфері трудових правовідносин, де ризики негативного впливу є найбільш відчутними.

Вирішальне значення у подоланні зазначеного розриву належить судовій практиці, яка виконує функцію конкретизації та практичного наповнення законодавчих приписів. Саме через судову практику відбувається визначення критеріїв допустимості втручання у трудові права викривачів, оцінка правомірності дій роботодавців та встановлення меж застосування юридичних гарантій. Формування відповідних підходів у практиці національних судів, зокрема щодо недопустимості застосування негативних заходів впливу у зв'язку з повідомленням про корупційні правопорушення та покладення обов'язку доведення правомірності таких заходів на роботодавця, свідчить про поступове утвердження захисної функції судового контролю у цій сфері.

Водночас правозастосовна практика виявляє низку системних проблем, що знижують ефективність захисту трудових прав викривачів. До них

належать обмеженість механізмів компенсації завданої шкоди, недостатня ефективність гарантій захисту від репресій, а також недосконалість процедур подання та розгляду повідомлень, зокрема у контексті їх цифровізації. Зазначені обставини ускладнюють реалізацію передбачених законом прав та свідчать про необхідність подальшого вдосконалення як нормативної, так і правозастосовної складової механізму захисту викривачів.

Отже, захист трудових прав викривачів постає як складний багаторівневий правовий інститут, ефективність якого визначається не лише наявністю належного нормативного регулювання, але й здатністю правової системи забезпечити його реальне функціонування. Подальший розвиток цього інституту має бути спрямований на посилення взаємодії між міжнародними стандартами та національною судовою практикою, що забезпечить підвищення рівня правової визначеності, ефективності захисту викривачів та утвердження публічного інтересу як ключового орієнтира сучасного правового регулювання.

Перспективи подальших наукових досліджень у цій сфері доцільно пов'язувати з поглибленням теоретико-правового осмислення механізмів реалізації трудових гарантій викривачів, уточненням критеріїв оцінки їх правового статусу у правозастосовній практиці, а також із дослідженням ефективності існуючих інструментів захисту в умовах цифровізації процедур повідомлення та розгляду інформації про корупційні правопорушення. Важливим напрямом наукових розвідок є також аналіз взаємозв'язку між міжнародними стандартами та національною судовою практикою з метою забезпечення їх узгодженого застосування та підвищення рівня гарантування трудових прав викривачів.

Конфлікт інтересів. Автор декларує, що немає конфлікту інтересів стосовно даного дослідження – фінансового, особистого, авторського чи іншого, який міг би вплинути на дослідження та його результати, представлені в цій статті.

Політика використання штучного інтелекту. Автор декларує, що під час створення даної роботи не використовував методи штучного інтелекту.

Література

1. Горобець Н.С. Міжнародні та європейські стандарти регулювання інституту викривачів. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2024/10/137.pdf> <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.05.135>.
2. Броневицька О., Карпова О. Розвиток інституту викривання. Міжнародні стандарти захисту викривачів. URL: <https://dp.dsp.gov.ua/wp-content/uploads/2024/06/%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0-2.pdf>.

3. Зінченко-Тулуб Я. С., Островська Б. В. Європейські стандарти захисту викривачів. URL: https://law.stateandregions.zp.ua/archive/4_2024/25.pdf <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2024.4.23>.
4. Шульган І., Бучинська О. Захист викривачів корупції: міжнародні стандарти та українські реалії. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2026/mar/41973/tctb-1492026-tv24032026-456-464.pdf> <https://doi.org/10.23939/law2026.49.452>.
5. Роботодавець не може звільнити викривача корупції чи притягнути його до дисциплінарної відповідальності. URL: https://sud.ua/uk/news/publication/317741-rabotodatel-ne-mozhet-uvolit-razoblachitelya-korrupsii-ili-privlech-ego-k-distiplinarnoy-otvetstvennosti-verkhovnyy-sud?utm_source.
6. Рішення Київського окружного адміністративного суду від 07.07.2024 р. у справі №320/16100/23. URL: https://zakononline.ua/court-decisions/show/119747258?utm_source.
7. Викривачі корупції: КЦС ВС окреслив гарантії захисту прав під час звільнення. URL: https://pravo.ua/vykryvachi-korrupsii-ktss-vs-vkazav-harantii-zakhystu-prav-pry-zvilnenni/?utm_source.
8. Косиця О.О. Адміністративно-правовий механізм забезпечення прав викривачів в Україні: дис. ... д-ра юрид. наук; 12.00.07. Суми: СумДУ, 2019. 391 с.
9. Шостко О.Ю. Правовий захист викривачів корупційних правопорушень. Юридичний науковий електронний журнал. 2017. № 3. С. 146–150.
10. Бугайчук К.Л. Міжнародні та зарубіжні стандарти правового статусу та захисту викривачів корупції та їх імплементація в національну практику. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 1. С. 665-669. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-1/158>.
11. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції: прийнята Генеральною Асамблеєю ООН URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16.
12. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією: Конвенція Ради Європи. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101.
13. Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією: Конвенція Ради Європи. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_102.
14. Директива (ЄС) 2019/1937 Європейського Парламенту і Ради від 23 жовтня 2019 року про захист осіб, які повідомляють про порушення законодавства Союзу. Офіційний вісник Європейського Союзу. 2019. L 305. С. 17–56. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/UK/TXT/?uri=CELEX%3A32019L1937>.
15. Про запобігання корупції. Закон України від 14.10.2014 р. №1700-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.
16. Recommendation of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe No. 2073 (2015) “On ensuring the protection of whistleblowers”. URL: <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-EN.asp?fileid=21936&lang=en>.

PROTECTION OF LABOR RIGHTS OF WHISTLEBLOWERS: INTERNATIONAL STANDARDS AND CURRENT TRENDS IN JUDICIAL PRACTICE IN UKRAINE

O. Pylypenko

Abstract. The contemporary development of anti-corruption policy and the increasing role of public oversight mechanisms have intensified attention to the issue of legal protection of persons who report corruption-related offenses. Particular relevance is attached to ensuring the labour rights of whistleblowers, as it is within labour relations that they face the greatest risks of adverse treatment, including retaliation, discrimination, and other forms of pressure. This necessitates establishing effective legal mechanisms for their protection as an essential component of safeguarding the public interest.

The subject of the study is the international standards for the protection of whistleblowers, their content and legal nature, as well as the peculiarities of their implementation into the national legal system of Ukraine. Special attention is paid to the labour dimension of the legal status of whistleblowers, the definition of the categories of persons subject to protection, and the guarantees aimed at preventing adverse measures in the sphere of labour relations.

The study establishes that international standards for whistleblower protection are of a comprehensive nature, combining institutional, procedural, and substantive legal guarantees. At the same time, the formal compliance of national legislation with these standards does not ensure their effective implementation, as evidenced by the gap between legal regulation and its practical application. It is determined that judicial practice plays a key role in overcoming this gap, as it specifies the content of legal guarantees and develops approaches to assessing the lawfulness of employers' actions. At the same time, a number of problems affecting the effectiveness of protection have been identified, including limited compensation mechanisms and deficiencies in the procedures for exercising whistleblowers' rights.

The generalization of the results indicates that the protection of whistleblowers' labour rights constitutes a complex legal institution, the effectiveness of which depends on the coherence between international standards and national judicial practice, ensuring an adequate level of protection of whistleblowers' rights in Ukraine.

Key words: labor relations, labor conflicts, whistleblowers, anonymity, social support, anticorruption culture, labor rights, corruption prevention, protection of whistleblowers' rights, prosecution, guarantees, corruption.

Стаття надійшла до редакції / Received: 19.02.2026

Прийнята до друку після рецензування / Revised and Accepted: 10.03.2026

Дата публікації статті / Published: 21.04.2026.